

Валентин Вацев

АКТУАЛНОСТТА НА МИНАЛОТО

София, 2023

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Валентин Вацев, автор, 2023

© Даниела Червенкова, оформление на корицата, 2023

ISBN 978-619-01-1234-1

ВАЛЕНТИН ВАЦЕВ

АКТУАЛНОСТТА
НА
МИНАЛОТО

КАТЕХОИ

Водещ редактор
доц. д-р Григор Сарийски

№1	Клаус Шваб	<i>Капитализъм на заинтересованите</i>
№2	Николай Вавилов	<i>Некоронованите крале на червен Китай</i>
№3	Иво Христов	<i>Не пожелахте да чуете</i>
№4	Джоузеф Плъмър	<i>Тайните структури на властта</i>
№5	Димитър Събев	<i>Маркетинг, потребление и икономически растеж</i>
№6	Андрей Фурсов	<i>Водораздел</i>
№7	Уан Иуей	<i>Глобализация по китайски</i>
№8	Александър Дугин	<i>Четвъртият път</i>
№9	Едуард Грифин	<i>Създанието от Джекил Айлънд</i>
№10	Д-р Анна Лембке	<i>Допаминов свят</i>
№11	Алексей Вандам	<i>Геополитика и геостратегия</i>
№12	Норберт Херинг	<i>Финалната игра на капитализма</i>
№13	Даниел Естулин	<i>Институтът „Тависток“</i>
№14	Имануел Уолърстийн	<i>Исторически капитализъм</i>
№15	Съст. Улрих Мис	<i>Великото зануляване</i>
№16	Андрей Фурсов	<i>Оргазмът на богомолката</i>
№17	Съст. Давид Енгелс	<i>Обновлението на Европа</i>
№18	Уилям Х. Макнийл	<i>Възходът на Запада, том 1 и 2</i>
№19	Ханс-Йоахим Маац	<i>Общество на страха</i>
№20	Каръл Куигли	<i>Англо-американският управляващ елит</i>
№21	Игор Шнуренко	<i>Демонът отвътре</i>
№22	Робърт Ф. Кенеди-мл.	<i>Истинският Антъни Фаучи</i>
№23	Дмитрий Зикин	<i>Забранената икономика</i>
№24	Игор Шнуренко	<i>Хакнатият човек</i>
№25	Алън У. Дълес	<i>Изкуството на разузнаването</i>
№26	Матиас Десмет	<i>Психология на тоталитаризма</i>
№27	Валентин Вацев	<i>Актуалността на миналото</i>

СЪДЪРЖАНИЕ

Културният смисъл и значение на кирилицата	7
Политическата безпътица и лявата култура в България.....	14
Риториката и безразличието към истината	22
Краят на левицата?	30
Когнитивният дисонанс на нашите в ПАСЕ.....	48
Родното – хуманност и метафизика	50
Лявата култура в постмодерността	58
Изтегляне на US войски от Източна Европа и Балканите срещу нератифициране на договора Русия–Китай.....	73
БСП трябва да защити трудова България, дребния и средния бизнес	77
Отношението САЩ–Европа	82
Хегемонията и циклите на Джовани Ариги.....	96
Дванайсетте точки от китайския мирен план очертават принципно нов свят.....	100
Сблъсъкът на големите пера в БСП – Дърева и Симов – не вещае нищо добро	104
Традиционни йерархии и модерни неравенства	111
Прогрес и вечност.....	117
Празникът на Духа, който пребъдва	138
Относно нисколетящите пудели	143
Голямото подземно бучене	146
Радост в долината на умрелите слонове.....	152
Равинът и временната душа на Голема.....	155

Краят на „модела“ и новата политическа идентичност	161
Новата руска държавност и политическото православие	169
Кога кънти тишината?	182
Путин в България	187
Американската перестройка и българският елит	190
Балканските модернизации и псевдоморфизми	196
Българският елит на прага на Европа	208
Европеизмът като последно прибежище на българската политическа класа	225
Негативната онтология на съзнанието	230
За ново небе и нова земя	272
Между големия и малкия живот	286
Съгласие зад гърба на „демокрацията“	295
Статуквото като „край на прехода“	299
С пари отвън не се прави българска политика	305
Карл Шмит – формулите на добрия тон	308
Трети март – българският национален празник	313
Част 1. В Америка ще има война, различна от всички войни досега	319
Част 2. Ужасна илюзия е, че Господ е българин	332

КУЛТУРНИЯТ СМИСЪЛ И ЗНАЧЕНИЕ НА КИРИЛИЦАТА

1. **ДНЕСНАТА ЛЕКЦИЯ** по своите формални показатели вероятно ще се отклони от каноничната лекционна форма; причините са в трудността да се представи всичко, което искам да кажа в експлицитна и системна форма. Твърде голям е обемът на материала, който трябва да се изложи, и, боя се, времето няма да е достатъчно. Оттук произтича неизбежната тезисна форма на изложението.

Заглавието на моята тема е „Културният смисъл и значение на кирилицата“. От самото начало обаче следва да предупредя уважаемата аудитория, че в това заглавие са допуснати определени неточности.

- ▶ За мен „смисъл“ и „значение“ се различават съществено и тази разлика, мисля, е фундаментална, основополагаща. Същностния характер на разликата между смисъл и значение е причина да не мога да приема класическата дефиниция на езика (на всеки език – т.е. тук въпросът е семиологичен, а не частно-културен), – а именно че „езикът изобщо“, взет в неговата универсалност – теоретиците на езиковите универсалии вероятно биха видяли тук именно универсалия), оставайки си механизъм (средство, код) за трансфер на значение, – т.е. информационна машина, **не е** – както е прието да се вярва – технология за смислообразуване. Аз просто не вярвам – вероятно под влияние на православно-то богословие, – че смисълът може да бъде **произведен**, и то по човешки път.
- ▶ По този начин за мен е напълно коректно да се утвърждава, че една езикова форма може (понякога) да **въплъщава** определен смисъл, но е напълно некоректна и следова-

телно неприемлива безкритично приеманата увереност, че езикът може да **произвежда** смисъл. Разликата тук е – просто и, боя се, неочевидно казано – между екпоревсис (ekporeysis) и съответно екфансис (ekfansis), на латински това е разликата между procesio и manifestatio. Тази линия на изложение ме води неусетно и бързо към проблематиката на filioque.

- ▶ Ние няма да отиваме натам, достатъчно е да заявим просто, че разликата между приемане и отхвърляне на filioque е цивилизационно полагаща и цивилизационно определяща. Ние като причастни (причастени!) към славяно-православната цивилизация можем да се самоопределим и по още един – малко неочакван начин: причастните към нашата цивилизация обитаваме един културен свят без filioque, в нашата културна вселена работи механизмът на неприемане на латинянския догмат за filioque. Разбира се, тъй като става дума за един безусловно обективен културен механизъм, всичко, което описвам в този параграф, не изчезва от това, че ние не мислим за него, тази особеност на славяно-православната цивилизация персистира, т.е. „упорства“, не се поддава на никаква културна релативизация, т.е., просто казано, тя е, има я, има своето необходимо битие. Да използваш кирилска символика, чрез която битийства славяно-православната цивилизация в епохата на латино-пишещия глобален интернет, който претендира да е глобален културен законодател – това е упорство, което се основава не просто и съвсем не само на психологически инат. (И това биха разбрали добре например и гърци, и юдеи.)
- ▶ Със сигурност тук става дума за друго – и без да го доказвам (съвсем няма да имам време за това), мога да го назова – светът без filioque продължава да съществува и той е не по-малко жизнен и пълноценен, изпълнен със сили и с творческа енергия, отколкото е бил преди хиляда години.
- ▶ Разбира се, би било редно да се разшифрова изразът „свят, описващ себе си без хипотезата за filioque“ – тук е налице особена логика, психология, теория на познанието, онто-

логия и, разбира се, антропология. Образът на човека, а и самият човек в „светът без *filioque*“ е напълно друг, различен спрямо съответния свят на вярата и културата (т.е. светът на западното християнство, т.е. латинянството), приемащ закона на *filioque*.

- ▶ Между тези два свята и респективно между тези двама човеци, т.е. между тези две антропологии, спорът не е приключил и вероятно не може да приключи в позитивна форма – фактически става дума за разликата между християнските светове след Великата схизма от средата на XI в. Съвсем съкратено казано – тъй като аз все още правя не изложението си, а просто предпоставям към темата си своя първи королярий, бих синтезирал първата си уговорка – светът, който ние обитаваме (като си оставаме, разбира се, и граждани на света в старогръцкия смисъл – като обитатели на културния човешки космос – а друг няма, естествено), е свят, в който, казано в апофатична форма, няма място за *filioque*, а казано в катафатична, сиреч положителна форма – Духът не е психологическа, а онтологическа даденост, не е просто състояние на душата, а е Създател и Първодвигател на социокултурния свят. Още по-просто – в славяно-православния свят хората са съработници (както би казал моят безусловен научен авторитет и ментор св. ап. Павел) с Духа. Не е трудно да се докаже (не тук обаче), че същото не е налице например в света на англосаксонската цивилизация.

2. Втората забележка (или королярий) към заглавието на темата ми се състои в това, че такова заглавие някак затваря културния анализ (и съответната рефлексия) в културата сама по себе си.

Получава се ненужното според мен впечатление, че културата има за задача да се занимава само с културата. За мен този „радикален културологизъм“ е нежелателен.

Да, погледнато широко, това е точно така просто защото е неизбежно, културата полага и едновременно пред-полага култу-

ра, защото самата категория „култура“ е рефлексивна, в смисъл че всеки опит за нейното отрицание я полага.

Да, наистина, рефлектирайки върху културата, ние едновременно с това я обитаваме. И все пак по-близък ми е отчужденият научен подход към културата, който поставя между учения и неговия предмет дистанцията на незнанието и отчуждението, който помни, че науката е пътешествие извън овладения и очовечен космос на знанието, че е поход към ничиите земи на Хаоса. По-близко ми е също и семплото и някак нахално любопитство на Спиноза, който, съзерцавайки субстанцията с нейните атрибути, а също и мистерията, разгръщаща се между натура натуранс и натура натурата, не вижда „там вътре“ място за себе си. Вместо да правя културен анализ на културата (в случая на кирилицата като архи-култура) аз усещам близост с любопитството на Лайбниц, който някак безсрамно (и с масонска дързост) си е пъхал носа в Божиите тайни.

Накратко – интересува ме не какво мисли културният феномен (в случая кирилицата) за себе си, а какво е той в себе си, докато сам себе си представя.

Тази методологическа отчужденост от предмета не е изразена в заглавието и затова е необходимо да бъде уговорена в отделна методологическа бележка.

3. Особено важно е, че – говорейки за кирилицата като за особен партикуларен феномен – аз всъщност съм заинтересуван от това, което е не партикуларно, а универсално, не особено, а всеобщо – славяно-православната цивилизация не като частна особеност на „цивилизацията изобщо“, а като универсален събеседник на другите цивилизации, като субект сам по себе си, носещ своя универсален смисъл.

И след короляриите – изложението.

- ▶ Известно е, че въпреки огромното многообразие от културологични и цивилизационни изследвания най-работещото, достатъчно и просто понятие за цивилизации (в мн. число) в съвременето е дадено от американския схолар С.

Хънтингтън – добросъвестен и обективен учен, което, разбира се, не му пречи да противопоставя своята (англосаксонска) цивилизация в най-изгодна светлина срещу всички други. Без съмнение тук още на методологическо равнище е зашифрован един специфичен расизъм, който изначално е характерен за всички етапи на развитие на англосаксонската цивилизация. Казано шеговито, всички други цивилизации дължат благодарност на Хънтингтън за това, че той ги признава за такива, макар и не в изцяло пълноценно качество. Вероятно този биас, тази пристрастеност от характерен англосаксонски тип довежда Хънтингтън до високия пост на „държавен философ“ – за разлика например от несправедливо пренебрегвания О. Шпенглер, който, макар и истински основоположник на цивилизационния анализ и подход, е почти забравен днес – вероятно защото е просто германец, а не англосакс.

- ▶ Все пак Хънтингтън е имал достатъчно развити теоретически сетива, за да долови и разграничи двата смислови слоя на всяко „нещо“, което е цивилизация: а/на вероизповедното начало – и това е напълно правилно, и б/на културата, в смисъл на език, т.е. езикът като прото-културен факт, като факт на фактите, като първи факт – събитие, в което се задава „фактичността изобщо“.
- ▶ В нашия случай, разбира се, това е славянският език като езикова фамилия, която е представена от множество славянски езици, говорени от стотици милиони хора – реалност, която гугъл пренебрегва, но която все пак си остава непоклатима в своята историческа вкорененост.
- ▶ Тук можем, привидно отклонявайки се, да споменем хипотезата (непотвърдена, но и неотречена до ден днешен) на американските лингвисти Сепир и Уорф за т.нар. лингвистическа относителност, която постулира безспорната (според мен) предпоставеност на всеки език спрямо „картината на света“, което означава, между другото, и това, че езикът не е просто субективна способност, а е обективна оптика, чрез която световъзприятието не толкова се разкрива, колкото се произвежда. Оттук следва и необходимостта на

езика да се гледа като на обективна сила (цивилизационно предпоставена), която, докато ние говорим чрез нея, тя самата говори чрез нас. „Езикът говори“ – Хайдегер е напълно прав.

- ▶ Следва да се споменат накратко също така и Декарт и Кант, които говорят аргументирано за различни вродени структури спрямо възприятието, които са обективни и задават определена специфична културна оптика.
- ▶ Оттук следва да се премине към Н. Чомски, който е жив класик на езиковата наука, който въвежда разликата между дълбоки и повърхностни структури, както и за дълбинни генеративни ядра на езиковата компетентност, което, разбира се, има своя определен културен превод: езикът не е акциденция, а атрибут – нещо, без което цивилизацията не може да бъде конституирана.
- ▶ Езикът изобщо е „дом на битието“. Има смисъл да се говори за това, че битието е многогласно, многоезично, че обитава различни домове.
- ▶ Славянските езици задават много особен дом на битието. Смеслоносещите функции на славянския език са първични дори спрямо представите за пространство и време, т.е. славяно-православната цивилизация предпоставя своите езикови структури спрямо своите пространствени и времеви представи.
- ▶ Славянските езици пребивават в своя зрял, особено развит стадий – те са писмени, те имат своя писменост. Следва да се помни, че в безписмените езици много трудно и вероятно само временно може да се въплъщава смисъл.
- ▶ Всеки писмен език има свой атомарен слой (условно казано, свой набор от „дхарми“), който е създаден от връзката между звук и буква, връзка, която е толкова непоклатима и самоочевидна, че е налице вечната възможност за объркване, под звук да се разбира буква, а под буква да се разбира звук. Чрез буквите човекът успява устойчиво да премине към звуците от шума – да открои от хаотичния океан от шумове определен (краен) брой звуци, които – именно защото не са шумове – представляват атомарна основа на езика.

Но само чрез този атомарен слой езикът трае във времето, само чрез него езикът има битие във времето и дори успява да се наложи над времето, сочейки към вечността.

Чрез своята писменост (и авторите на тази писменост се възприемат като първични законодатели и носители на божествено вдъхновение) езикът става истинска култура, истинска цивилизация и присъства в историята като успешно въплъщава Смисъла.